

Babits Mihály, a szegedi költő

Szegedről a századforduló éveiben és a kilencszázas évek elején az újjászülető magyar irodalom legnagyobb egyéniségei indultak útnak. „Szeged volt az, mely a maga humusával anteuszi erőt adott annyi jelentős magyar írónak, akik Pestre, Egerbe, máshova származva, vagy itt e termő televény ölen maradvá mindvégig magyar zamatot, színt és eredetiséget adtak a nagyon pesti magyar litteraturának.” (Juhász Gyula: Magyar Holnap. Szeged és Vidéke, 1908. XII. 31.)

Kevesen tudják, hogy Babits Mihály is valaha Szegedről indult el a szenvedésekkel és szépségekkel megvert halhatatlanság felé. Csodálatos, hogy maga a költő később alig tesz említést szegedi emlékeiről. (A Babits-életrajz sem említi szegedi éveit. Életrajzában általában azt írják, hogy több vidéki városban tartózkodott Szeged megemlézése nélkül.) Mintha a rázúduló élet új, megúj fordulataival, rendkívüli gazdagságával, viharos lázával betakarta volna emlékezetében örök időkre mindazt, amit Szegednek köszönhetett. Nem akarjuk a halhatatlan költő fényes emlékezetét a hálátlanság árnyékával illetni, csak mint érdekességet jegyezzük meg, hogy Babits Mihály szegedi két éve (1906—1907 és 1907—1908) mintha kitöröltetett volna életéből. Verseiben nyoma sincs. Ő maga is későn, nagyon későn eszmél fiatal életének verőfényes szegedi napjaira. Egy régi, bűvös utcaszám kísérti, a szegedi Iparutca 13. (B. M.: Juhász Gyula. Nyugat, XXXII. 12.), mely ma már nincs többé, de Juhász Gyula emlékezetével szintén bevonult a halhatatlanságba.

Babits Mihály szegedi életének emlékét az egykor vele együtt élők és írók hagyományok őrzik. Az élők emlékezetében alakja bizony elmosódott. Juhász Gyula édesanyja és húga özv. Király Péterné még emlékeznek a zárkózott, ritka szavú, finom megjelenésű, mindig messzenéző költőre, hiszen az ősi Juhász-házban csaknem mindennapos vendég volt. És ha Szigethy Vilmost, a Bobot kérdezzük, vagy egykori tanártársát, Blau Armint, emlékekben a nagyon művelt és csaknem hangtalan költő jelenik meg, aki bár sokszor megfordult körükben, de az említett vonásokon kívül lényegest nem tudtak mondani. És ez az igaz, mert ez a magaviselet illik Babits jellemrajzához és egész költészetéhez.

Mindezeknél összehasonlíthatatlanul fontosabbak azok az írók emlékei, melyek a nagy költő szegedi környezetére s a költőre magára vonatkoznak.

A szegedi áll. Baross Gábor-gyakorlógimnázium (akkor főreáliskola) irattárában még gondosan őrzik azokat az iratokat, melyek Babits Mihállyal kapcsolatosak.

Az első Tek. Babics (sic!) Mihály okl. tanárjelölt úrnak szolt. Szekszárdra. Ebben értesíti Homor István akkori igazgató a költőt, hogy a nm. V. K. M. 1906. év szept. 21.-vel 78663 sz. alatt a latin nyelvnek, mint rendkívüli tantárgynak tanítása végett egyelőre a f. tanév végéig helyettes tanári minőségben alkalmazza és kötelességévé teszi egyúttal, hogy más oly tantárgyakat is tanítson szükség esetén, mely tárgyra képesítve van. Végül felhívja, „hogy állomását haladéktalanul foglalja el!” (1906. IX. 29.)

Babits 1906. okt. 2.-án érkezik Szegedre, „mely ha ismeretlenül is, kedves és csábító volt” számára, de azért is, mert volt egyetemi hallgató társává, kedves, jóbarátjává: Juhász Gyulává volt ez a város. Büszkén írja 1906. okt. 27-én kelt Juhász Gyulához intézett levelében: „Itt vagyok tehát az Ön és a Hegedüs Pál városában és a Hegedüs Pál közvetlen utóda, (mert ő most beteg) a poétika és retorika katedráján . . . Itt vagyok az Ön és a buckai irodalmi városában és jövőendő kliense a Tömörkény-könyvtárnak és a Homok borbélyüzletének. Itt vagyok tehát a szép, a gyönyörű Szegeden — nem tudom eléggé kifejezni, hogy mennyire szép és mennyire gyönyörű . . . Itt vagyok a Tisza partján! . . .” Leveléből lelkesedés, megelégedettség árad, a sorok mögött, mintha mondaná: „Végre olyan helyre jutottam, mely képességeimnek, törekvéseimnek megfelelő”. Ennek a lelkesedésnek komoly okai vannak; Babitsot Szegeden harmas — későbbi költői pályájára is kiható hatás fogadja: a Baross Gábor főreáliskola nagyműveltségű tanári karának környezete, Juhász Gyula barátsága és a Szeged és Vidéke napilap írói gárdája. A Baross Gábor főreáliskola tanári karából csak néhány nevet említtünk: Hegedüs Pál, Veszprémi Vilmos, Balog László több nyelven beszélő világirodalmi műveltségű, világlátott tanárok, akik — mint az iskola könyvtárának bejegyzési naplója is igazolja — maguk is komolyan foglalkoznak irodalommal. (Hegedüs, Balog kitűnő műfordítók!)

Kétségtelenül olyan környezet, mely a költőre csak buzdító, lelkesítő hatással lehet.

Babits mint tanár a legkiválóbbak közül való. A növendék lelkiéletének, átlagos képességeinek alapos ismerete mérsékli a költőt a tanulmányi követelmények felállításában. Igazi nevelőlélek, aki a szeretet gyermekhódító hatalmával közeledik a növendékhez. (B. M. Erkölc és iskola. 1908.) Egyetlen célja: „gondolkodni és beszélni” megtanítani növendékeit, a legnehezebb és legszebb feladat, melyet nevelő maga elé tűzhet. (B. M.: Irodalmi nevelés.)

A fiatal Babits tudományszomját, önképzése rendkívüli ritmusát, érdeklődésének és műveltségének széles horizontját igazolja az az igénylőkönny, melybe a tanárok az iskola könyvtárának szánulájára annak idején az őket érdeklő könyveket megrendelhetők. A Baross Gábor főreáliskola tanári könyvtára már akkor igen jól felszerelt könyvtár volt, hiszen az időben csaknem 60 éves, nagy-

szerű multa tekinthetett vissza, de Babitsot ez természetesen nem elégitette ki. Két évi szegedi tartózkodása idején 52 művet rendeltetett meg a könyvtárral. E művek legnagyobb része klasszika-filológiai vonatkozású, magyar, német, francia, olasz, angol nyelven, de köztük az irodalom, nyelvészet és a filozófia is képviselve van. A magyar nyelvű művek között Budenz, Balassa József nyelvészeti művei; Arany—Gyulai: Magyar népköltési gyűjtemény, Póra Ferenc: A magyar rokonértelmű szók és szólások, a Kisfaludy-Társaság néprajzi kötetei közül a Dunántúli Gyűjtés, Szász Károly: Világirodalom nagy époszai. Kisebb műfordításai, Vári Rezső Klasszika-filológiai enciklopédiája, Fináczy: Ókori nevelés-története szerepelnek.

A költő klasszika-filológiai műveltsége eiképesztően nagy. A klasszika-filológia művelői közül a legnagyobbak érdeklik. Reinach Salamon, a híres francia archeológus, művészettörténész és filológus (1858), ki irodalmi „kistükrei” révén lett világszerte ismert, Manuel de philologie classique c. művét rendelteti meg. Aztán Boeckh August klasszika-filológus (1785—1807) — munkái a verstani és szerkezeti kutatások terén alapvetőek — Encyclopedie und Methodologie c. művét olvassa. A kitűnő nevek fényét emeli Boissier Gaston (1823—1908) francia humanista és történetíróé, aki a Collège de France-on a latin ékesszólás professzora volt és akinek elmélyedő, szigorúan tudományos történet-kritikai módszere iskolát teremtett és a legújabb időkig mint a római birodalom története legkiválóbb tudósának tekintették. Babitsot Cicéron et ses amis c. világhírű műve érdekli. E nevek közé tartozik még Fustel de Coulanges (1830—1889) francia filológusé, főművével: La Cité antique-al (1864), valamint M. Bréal (1832—1915) francia nyelvész és pedagógusé, Essais de sémantique c. művével. Kiemeljük még a latin írók sorából Aulus Gallius: Noctes Atticæ c. művét, mely a költői idézeteknek és kivonatoknak valóságos tárháza.

A külföldi irodalom és filozófia olvasott művei között a legnagyobb nevek szerepelnek: Renan: Vie de Jésus, Les apôtres, Flaubert: Salammbó; Taine: Essais sur Tite Live, De l'intelligence; Carducci; Odi Barbara, Rabelais, Montaigne, Descartes, Diderot, Scott: Lady of the Lake; W. James (amerikai filozófus): The principles of psychology; J. Bunjan (1628—88, angol író és hitszónok) Pilgrim's Progress from this World to that w Mich is to come c. főművét olvasta Babits. A mű drámai párbeszédei, allegorikus leírásai a költőt különösen fiatalkori alkotásaiban ihlethették.

Igy indul el „Babits fiatalságának tanulékony és szomjolthatalatlan intellektuálításával” költői pályáján az örök szépség forrásai felé. Olvas, olvas és olvas. „Hatvanhat forint hatvan krajcár havi fizetéssel helyettes tanárkodott és a Zerge-utca egyik földszinti ablakából nézte a szomszéd ház falára felfutó vadszöllőt és világos reggelig olvasta Macaulayt” (Juhász Gyula.)

Tanártársai tiszteletét és szeretetét is csakhamar megkapja, viszonzásul még nagyobb tudásánál is nagyobb szerénységéért. Ennek a szeretetnek és megbecsülésnek kedves és megható tanúja

az a jegyzőkönyv, melyet „a szegedi m. kir. állami főreáliskola tanári testületének 1907. évi május hó 8-án tartott tanácskozmányáról“ felvettek. Ugyanis „a nm. Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr 47.732/sz. magas rendelete kapcsán felhívja a tanári testületet, hogy állapodjék meg a tanulmányúti kiküldésre pályázó ajánlandó személyre nézve“ és a tanári testület „meghallgatván Babics (sic) Mihály tanárnak-külföldi tanulmányútra beadott kérvényét, elhatározza, hogy azt ajánlva terjeszti a nm. Miniszter Úr magas színe elé.“ (ad. 179. sz. 1907.)

A kérvénnyel olyasmi történt, mint mikor hazulról való elmenetkor eszünkbe jut valami, hogy otthon felejtettük s visszafordulva, azt mondják az otthoniak: „Na, nem lesz szerencséje!“ A kérvényre elfelejtettek bélyeget ragasztani és Szele Róbert akkori főigazgató „a t. Ignak“ azzal küldi vissza, „hogy a nevezett tanár kérvényét felbélyegeztesse s az ügyiratokat így, felterjesztés végett hivatalába haladéktalanul visszaszármaztassa“. (1907. máj. 18.) Ha akkor ezt valaki rossz előjelenek veszi, hát meglepően eltálla volna a kérvény további sorsát. Babits Mihálynak sem volt szerencséje. Sajnos, az ösztöndíjat valaki más, kétségtelenül „sokkal tehetőségesebb“ kapta meg.

E csalódás bántotta Babitsot, de vizsgáztatásul kapott valamit a sorstól:

Juhász Gyula rajongó barátságát. Özv. Király Péterné meséli, hogyha Juhász Gyula levelet kapott Babitstól, nem bontotta fel mindjárt. Várt, élvezte azt a lelki feszültséget és örömet, melyet a szeretett barát felbontatlan levele okoz és azt, hogy ime itt van barátjának egy darab lelke, ki bármely pillanatban megszólalhat, csak hozzá kell nyúlnia. Juhász Gyula ebben az időben már kiforrott költő volt, akinek egyéni hangja, költészetének különös, eddig sohasem hallott bús, nagyon bús muzsikája Ady költészete körül támadt vihar zajából messzire kihallatszott. Babitsnak Juhász Gyulához inézett leveleiből is kitűnik, hogy sokat adott és hallgatott barátja tanácsára. Juhász Gyula ebben az időben olyan termékeny volt, mint talán soha. Nemcsak verseket, de komoly tanulmányokat, irodalmi vonatkozású cikkeket, franciás szellemű novellákat írt. A léleknek ez a bőséges sugárban ömlő szépsége Babitsra csak ösztönzésül hatott. Ha Juhász Gyula Szegeden van, csaknem mindig együtt vannak és néha egy-egy reggel ő oltja el költő barátja lámpáját, aki hajnalbavesző éjszakákat átolvasott. Babitsot ő viszi el a Szeged és Vidéke c. napilaphoz, melynek akkor már főmunkatársa volt.

Ebben az időben a „Szeged és Vidéke“ döntő szerepet játszott Szeged szellemi életében. Címének megfelelően Szegednek és messzi vidékeinek szellemi összefogójaként szerepelt. Mindennapi hírein kívül irodalmi és művészi rovatában, valamint vezércikke íróiként az ország legjobb nevei szerepelnek.

Juhász Gyulának itt csaknem minden héten megjelenik egy-két verse, tárcája, vezércikke, rövid tanulmánya. Juhász Gyula nevének kívül sűrűn találkozunk Ady Endre, Kosztolányi Dezső (aki

ugyancsak e lapnál próbálgatta első szárnyveréseit), Herczeg Ferenc, Emőd Tamás, Bodor Aladár, Szabolcska Mihály, Gárdonyi Géza, Mikszáth Kálmán nevével, sőt világhíres nevekkal is, mint A. France C. Maclair, Maupassant, Octave Mirbeau, Tolsztoj...

E nevek közé bejutni egy még ismeretlen névnek, nem volt éppen megvetendő dolog, különösen, ha számításba vesszük a lap művelt és nagykiterjedésű olvasóközönségét.

Babits neve az említett lapban először Richepin: Dal a földről c. mű fordításával szerepel. (1907. jan. 6.) Nagyon megkapó vagy inkább megható emlékek egyike a két költő barátságáról az, hogy közvetlen a műfordítás alatt Juhász Gyulának egy kis tanulmánya következik Richepinről. A tanulmány mintha azt jelentette volna a műfordítással kapcsolatban a versolvasó közönségnek: ime barátom, a költő, fogadjátok kellő áhitattal és tisztelettel. Ezután Babitsnak aránylag elég sűrűn jelennek meg műfordításai, kritikai cikkei, versei.

A Babits-émlékkönyv Babits-bibliográfiája kiegészítésképpen legyen szabad itt megemlítenünk a költő Walt Whitman: Halálének c. fordítását csak a Szeged és Vidékében jelent meg. (1907. márc. 31.) A Babits által sajtó alá rendezett apróbb műfordítások között sem található, azonkívül a másutt is megjelent Turáni induló (1908. XII. 20), Csak én (1908. XII. 25), Kútban (1909. IV. 19), Óda a bűnhöz (1909. IV. 20.) c. költeményeket, melyek szintén megjelentek a fent említett lapban. Tanulmányai közül különösen egyet kell kiemelnünk, melyben a költő szól a költőről, kritikus a kritikusról és barát a barátról. (Juhász Gyula versei. 1907. okt. 20.)

„Az új magyar költészet, mint a virág, egy éjjel kibimbózott... a magyar kerten új hajtás nőtt...” írja Babits. Juhász Gyula költésze „kora hatásait mutatja, mert érzékeny a lelke, mint a Chladni lemez, érzékeny mindenre, amit lát, hall, olvas, Villon egy sora, egy név... egy szó, egy akkord, agyában zenévé rezonál. S a sok benyomás... mint nyugodt tó néma karikái, ritmikus ringássá egyesül. Gyászolja mint más, keleti származása átkát, a magyar pusztaságot: és óhajtja Párist. Ő is írt szonetteket, franciás, herédiás szonetteket s izgatta Zarathustra „morall-kontrasztja”. Ezek után Babits kitűnő kritikai érzékére vall az a megállapítás, hogy Juhász Gyulát „éles vonások választják el társaitól! A külső világ hatásait jobban felfogja, több oldalról megéri Ady Endrénély; de hangulatában inkább felolvasztja és tompítja, mint Kosztolányi Dezső. S hátán az egyiknél kevésbé eredeti és a másiknál szintelenebb, viszont az elsőnél gazdagabb s az utóbbinál közvetlenebb... Nyelve viasz, nem márvány. A mondat, a strófa elomlik, mint könnyű öltöny s az érzés meztelen marad...” Azután Babits kifejti, hogyan olvad Juhász Gyula költészetében minden egygyé, a környezet és irodalmi hatások s hogyan nyer költésze az irodalmin túl nagyobb emberi jelentőséget. Ime, ami akkor a fiatal Juhász Gyulára érvényes megállapítás volt, érvényes ma is egész költészetére.

Babits a Szeged és Vidékétől mint kritikus 1908 márciusában megváltik, helyét Domokos László foglalja el. Lefép „a díszes mél-

tóságról, ujságoktól, színházról hosszú időre idiószinkráziát kapva“. Ebben az időben Babits fáradt is, a beteg Veszprémi tanártársát kell helyettesítenie a VIII. osztályban s a magyar irodalom tanítása a lelkiismeretes tanárnak sok munkát jelent. Mindennek ellenére dolgozik. Írt „egy igen testés és tartalmas tanulmányorozatot Magyar essayk címmel és jelleggel, amelyben megkísérelte, hogy programot adjon a 'nemzeti művelődésünknek, az irodalomnak, a képzőművészetnek, a nevelésnek a jövőre. Ebben a remekbe készült tanulmányoroztatban, amely irodalmunk nagy kárára elveszett, Babits többek között szokatlanul éles és találó bírálatot mond az akkor még kialakulófélben lévő modern magyar líráról és a próbálkozó építőstílusbeli törekvésekről is. Egységes világszemlélet és egyetemes szellem találkozik ebben a fiatalkori kísérletben izzó magyar érzéssel és öntudattal“. (Juhász Gyula: Csevegés.)

Bár Babits megvált a Szeged és Vidékétől, a lap továbbra is a legnagyobb jóakarattal és a nagy költő tehetségének értékelésével kíséri további útján.

1908. VII. hó 22-én egy rövidke hír jelzi, hogy „Babits Mihályt, ezt a rendkívüli tudású, de végtelenül szerény író... áthelyezik. Pedig őt nem lehet egy szürke névvel pótolni, sem mint tanárt, sem mint író“. Nemsokára aztán, ez a baljóslatú hír valóra válik. Dr. Major Károly, az akkori fogarasi igazgató a Baross Gábor főreáliskola igazgatóságához intézett átiratában a nm. V. K. M. 78.915. sz. rendelkezésére való hivatkozással értesíti és felhívja Babits Mihályt, hogy hivatalánál, „esküjének“ letétele végett haladéktalanul jelentkezzék. A Baross Gábor főreáliskola igazgatója erről értesíti „tekintetes Babits Mihály helyettes tanárt...“ és az iskola „érdekében két éven át kifejtett buzgó munkálkodásáért“ köszönetét nyilvánítja. (1908. július 30.) Ime egy emberélet két akta között.

„Ez a rettenetes hír“ egyébként is rossz kedélyállapotában annyira leveri a költőt, hogy vigasztalásra van szüksége. Fogarasi száműzetéséről azonnal értesíti Juhász Gyulát, vigasztalást várva tőle. „Légy szíves, írj azonnal. Élénk, kedves leveleid mindig felhangolnak. Úgy érzem magamat, mint Ovidius, mikor Tomiba készült: „chassé du paradis latin.“ (Szekszárd, 1908. júl. 24.) A levélírás napján jelent meg a hivatalos lapban kinevezése.

Babits Mihályt a Szeged és Vidéke kedves és talán a kritikusok között elsőként, komoly elismeréssel méltató sorokban búcsúztatja. Irodalomtörténeti érdekességénél fogva teljes egészében idézzük.

„Babits Mihály. A hivatalos lap ma közli. Babits Mihály szegedi főreáliskolai tanár kinevezését Fogarasra. Ez a kinevezés nagy veszteséget jelent Szeged kulturális életében. Babits Mihály nem csupán mintaszerű, a szürke átlagon magasan felülemelkedő tanár és nem csupán végtelenül szerény, kiváló emberi egyéniség, akinek szuggesztív hatását tanítványai és barátai egyaránt érezték és marandóan érezni fogják, de mindezekon felül a modern magyar irodalomnak egyik, bár még széles körben nem ismert, de az irodalmi decemvirek által annál inkább csodált és szeretett alakja. Ady

Endre, a legnagyobb élő poétának és mások, elsőrendű magyar írók a legerősebb egyéniségek egyikét látják ebben a rengeteg szorgalmú és páratlan sokoldalú íróművészen. A közeljövőben lát napvilágot az új magyar líra szenzációja, a Holnap című antológia, amelyben Ady Endre mellett Babits Mihály a legegényibb, legtöbbet jelentő költő. Szerényen, szó nélkül roppant írói munkát végzett már Babits Mihály. Főbbek között lefordította Oscar Wilde legszebb verseit és most a nemzeti stílusról szóló nagy értekezésén dolgozik. Az ilyen kiváló európai stílus egyéniségnek kulturális levegő, a központ közelsége kellene, azonfelül annak lehetősége, hogy munkáihoz a kellő forrásokat megszerezheti. És most, mégis, szomorúsággal kell hírül adnunk, hogy Babits Mihályt a távoli Fogarasra helyezte át a magas kormány. Pedig Babits Mihály, mint tanár és ember mindenben megfelelt és ő maga nagyon szeretett volna tovább is Szegeden működni. Elhelyezték.

Babits már készülődik száműzetésébe, hol „római szó kopik a szennyes ajkon“, midőn a Szeged és Vidéke 1908. aug. 28-án a Holnap irodalmi társaságról hoz hírt és megemlíti, hogy „hét poétája — köztük négy szegedi — egy könyvben, egy gárdában lép a közönség elé“, természetesen Babits a négy szegedi poéta közé tartozott. Szeged nem felejtek meg róla, Szeged számontartja és magáénak vallja. Szeged és Vidéke 1908. szeptember 13-án ismerteti a Holnap íróit, és Babits Mihályról olyan elismeréssel ír, mint ez időben róla nagyon kevesen, vagy aligha írtak. A mai Babitsról is el lehetne mindazt mondani. A kritika először is büszkeséggel kiemeli, hogy Babits Mihály verseit: „eddig csak mi szegediek, a lapnak olvasói élvezhetjük“ s hogy „neki még nincsenek ellenségei“. „Barátai is talán éppen csak heten vagyunk, olvasóim, heten“. A kritika ezután kiemeli Babits költészetének exotikumát, lendületét, zenéjét, poézisét, melyen „valami rengeteg monista, pantheista grimász ül...“ mint a hindu Isten szemöldöke körül, vagy a Feketeország üldözöttje arcán. Valami nagy-szerű fény-árnyék hatása a mosolynak és elátkozottságnak, valami igazán definiálhatatlan sajátosság. Alig reszket verseiben a költői alanyiség sejtélete! De egyénibb, mástól elütőbb költői hangja még-sincs az övénel. Ezek után a kritika védelmébe veszi Antal Sándorral „Az előljáró beszédek“ írójával szemben, mivelhogy az Babits ritmusát kicsinyelte. S kérdezi „Vajjon tudja-e Antal Sándor, mi a ritmus — ha ennyivel be nem éri?“ Nyelvéről megállapítja, hogy „magyar és új, mint Ady Endréé és mégis egészen más, mint Adyé“. Végül megállapítja: „Kár és sajnálni való, hogy oly kevés verse van a kötetben“ s hogy „több teret követel magának az ő tehetsége“.

Íme Szeged így fogadta fiának Babits Mihályt, akit „az újtök minden balsorsa előtt, a kétfelől támadtatás keserősége is: a régi-eknek nagyon új volt és az újaknak nagyon régi és hideg tudatos-ságának művészet-etnikai értékét a szemérmességben tökéletes forma mögött rejlő igaz érzésvilágot kevesen értették meg.“ (Szerb Antal.) Szeged elsőnek értette meg, Juhász Gyula Szegede, ahol az új

magyar irodalom annyi hőse keresett és talált megértést, erőt a harchoz és a győzelemhez.

Nem sok, amit a szegedi Babitsról nyújthatunk, de elég ahhoz, hogy megállapítsuk: Babits Juhász Gyula barátságánál itt a szegedi földön próbálgatta először, igazán, akkor már az elhivatottak martírtudatával európaian magyar költészetének sötét fényű, óriási szárnyait, ez a város izleltette meg vele először az elismerés és a megérdemelt költői dicsőség minden szenvedést felejtető italát. Ez a város adta meg neki halhatatlan fia barátságával az önmagához való hitet, mely a „Tomiban“ a „másod-klasszikusok és fegyencek“ között való elsüllyedéstől megóvta.

A nagybeteg Babits, a „messzi útra készülők“ tompa lázában is fájdalmas örömmel gondol Juhász Gyulára, „felejthetetlen“ barátjára és amint írja: „néha magam is szemrehányásokat teszek magamnak, hogy miért nem fogtam meg jobban?“ (B. M. Kilenyi Irmához írt levele. 1938. dec. 31.)

„Szeged — hogy Juhász Gyula szavait idézzük — ... méltán és igazán büszke lehet íróira és poétáira és szinte lehetetlen, hogy ez az ősi magyar erővel teljes vidék ne teremjen egészen különös, egészen magyar és egészen diadalmos művészi megnyilatkozásokat. Az -a mélységes titkokat rejtő szent hallgatás, amely e tiszamenti tájon él, az a szomorúan szépséges zene, amely az útszéli nagy jegenyék szavában zúg, még sok új formára és lényegre fogja tanítani a magyar művészt, akit jó végzete ide hozott. (A magyar holnap, 1908. XII. 31.)

Sajnos, hiába kerestük a Zerge-utcában azt a házat, amelyben valaha Babits Mihály lakott, hogy emléktáblával jelölhessük meg, még a „vadszöllő“ se vezetett rá, melyről Juhász Gyula regélt. A kezünkbe került levelekből, valamint Babits levelezésével kapcsolatos hivatalos írásokból sem állapítható meg a házszám, az élők emlékezetében elmerült, az akkori hivatalos írás pedig még nem tartotta fontosnak. (Különben Szeged önmagát tisztelné meg azzal, ha a Zerge-utcát Babits Mihályról nevezné el!)

Az a lelkes, bolondos és dalos csapat, mely együtt indult a költői negyre s melyet „énekre hangolt bú és balszerencse“ és ment „felhők, csillagok alatt“, Juhász, Kosztolányi, Babits hova lettek?

Ami belőlük földi volt, a földé, de ami isteni, az örök magyar léleké.

Abban az iskolában, melyben valaha annyi tudással, megértéssel és az ifjúsághoz való közeledéssel nevelt, tanított Babits, még ma is tanít és tanítani fog. A felsőbb osztályú tanulók ragyogó szemmel vallják magukénak irodalmi tanítását, büszke öntudattal idézik verseit. Az eldobott szépség újabb hullámokat idéző ereje a fiatal lelkékig ért. A szép, a jó s az igaz így diadalmaskodik egyszer minden rosszon és halálon.

Madácsy László